

Верховний
Суд

ОГЛЯД
судової практики
Касаційного адміністративного суду
у складі Верховного Суду
(актуальна практика)

Рішення, внесені до ЄДРСР,
за червень 2025 року

ЗМІСТ

I. СПРАВИ, РОЗГЛЯНУТІ СУДОВОЮ ПАЛАТОЮ З РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ПОДАТКІВ, ЗБОРІВ ТА ІНШИХ ОБОВ'ЯЗКОВИХ ПЛАТЕЖІВ	3
1. Оподаткування	3
1.2. Про строк для подання заяви щодо списання недоїмки з єдиного внеску	5
1.3. Про порядок розгляду заперечень платника під час проведення позапланової документальної перевірки	6
1.2. Митна справа	8
1.2.1. Про класифікацію сумішей запашних речовин і харчових ароматизаторів для обробки тютюнових та інших продуктів згідно з УКТ ЗЕД	8
II. СПРАВИ, РОЗГЛЯНУТІ СУДОВОЮ ПАЛАТОЮ З РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ЗАХИСТУ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ	11
2.1. Про недопустимість формального підходу при вирішенні питання щодо надання статусу учасника бойових дій	11
2.2. Про особливості визначення строку дії дозволів на розміщення зовнішньої реклами в умовах карантину та воєнного стану	13
2.3. Про поширення вимоги закону щодо виконання нормативу працевлаштування осіб з інвалідністю на адвокатські об'єднання	15
2.4. Про обчислення щомісячної страхової виплати у зв'язку з професійним захворюванням у разі призупинення дії трудового договору через військову агресію російської федерації проти України	17
III. СПРАВИ, РОЗГЛЯНУТІ СУДОВОЮ ПАЛАТОЮ З РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ ТА РЕФЕРЕНДУМУ, А ТАКОЖ ЗАХИСТУ ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН	21
3.1. Про притягнення службової особи до матеріальної відповідальності у зв'язку із затримкою розрахунку з працівником при його звільненні	21
3.2. Про розрахункову величину для посадового окладу та окладу за військове звання з 20 травня 2023 року	23
IV. ПРОЦЕС	26
4.1. Про обчислення строку на апеляційне оскарження судового рішення у разі правонаступництва суб'єкта владних повноважень	26
4.2. Про недостатність факту відкриття виконавчого провадження як підстави для вжиття заходів забезпечення позову	28

I. СПРАВИ, РОЗГЛЯНУТІ СУДОВОЮ ПАЛАТОЮ З РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ПОДАТКІВ, ЗБОРІВ ТА ІНШИХ ОБОВ'ЯЗКОВИХ ПЛАТЕЖІВ

1. Оподаткування

1.1. Про межі податкових обмежень щодо відшкодування податку на додану вартість у разі застосування санкцій до акціонерів платника на підставі Закону України «Про санкції»

Контрольний орган не має права відмовляти платникові в бюджетному відшкодуванні податку на додану вартість на підставі санкцій, застосованих до акціонерів платника, якщо на момент завершення перевірки чинна редакція Податкового кодексу України закріплювала обмеження лише для платників, до яких було безпосередньо застосовано санкції. Зміни до законодавства, які розширюють коло суб'єктів обмеження, не мають зворотної дії та не можуть бути підставою для донарахування податкових зобов'язань чи відмови у відшкодуванні

03 червня 2025 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Східного міжрегіонального управління ДПС по роботі з великими платниками податків на рішення Запорізького окружного адміністративного суду від 18 листопада 2024 року та постанову Третього апеляційного адміністративного суду від 14 квітня 2025 року у справі № 280/7764/24 за позовом Публічного акціонерного товариства «Запорізький Металургійний комбінат „Запоріжсталь“» до Східного міжрегіонального управління ДПС по роботі з великими платниками податків про визнання протиправним і скасування податкового повідомлення-рішення.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

За результатами камеральної перевірки контрольний орган установив, що частину акціонерів платника було включено до санкційного списку, тому дійшов висновку, що платник не має права на отримання бюджетного відшкодування податку на додану вартість. на переконання податкового органу, підсанкційні акціонери мають потенційний вплив на розпорядження активами, зокрема коштами бюджетного відшкодування.

Платник указав, що до нього або його посадових осіб санкції не було застосовано; грошові кошти відшкодування є власністю платника, а не акціонерів; акціонери не є бенефіціарними власниками та не здійснювали вирішального впливу на управління; платник не має господарських відносин із підсанкційними особами

та запровадив заходи з недопущення їх впливу; висновки податкового органу виходять за межі предмета камеральної перевірки.

Суд першої інстанції рішенням, залишеним без змін постановою суду апеляційної інстанції, задовольнив позов. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що камеральну перевірку було проведено належним чином; на час перевірки діяла редакція пункту 200.4-1 статті 200 Податкового кодексу України, а контрольний орган не довів факту застосування санкцій саме до платника. Станом на момент перевірки зміни до законодавства ще не набрали чинності, а отже, не могли бути підставою для обмеження права на бюджетне відшкодування.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Використання контрольним органом пункту 200.14-1 статті 200 Податкового кодексу України, яка передбачає особливий порядок дій у разі застосування санкцій під час проведення перевірки, є неприйнятним у випадках, коли санкції було застосовано до початку перевірки. Така ситуація не відповідає умовам, визначеним у вказаній нормі. Податкове законодавство потрібно застосовувати в редакції, чинній на момент завершення перевірки, а не з урахуванням змін, внесених після цього. Контрольний орган не має права обґрунтовувати податкове повідомлення-рішення положеннями, які на момент перевірки ще не набрали чинності. Податковий орган не може фіксувати як порушення факт, який на момент перевірки не мав ознак порушення відповідно до чинного законодавства. Наведене суперечить принципам юридичної визначеності та законності. Зміни до законодавства, які встановлюють нові обмеження або погіршують становище платника податків, не мають зворотної дії, якщо інше прямо не встановлено законом.

Санкції, застосовані до третіх осіб, які не є безпосередніми суб'єктами податкових правовідносин, не можуть обмежувати права платника, якщо така обмежувальна дія прямо не встановлена законом. Втрату права на бюджетне відшкодування відповідно до підпункту 200.4-1 статті 200 Податкового кодексу України в редакції, чинній на момент перевірки, застосовують лише щодо платників, до яких було безпосередньо застосовано санкції в порядку, встановленому Законом України «Про санкції». Поширення дії цієї норми на осіб, пов'язаних із платником податків, зокрема акціонерів чи бенефіціарів, є допустимим лише з моменту набрання чинності відповідними змінами до законодавства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 03 червня 2025 року у справі № 280/7764/24 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127846748>

1.2. Про строк для подання заяви щодо списання недоїмки з єдиного внеску

Відмова податкового органу розглянути заяву платника про списання недоїмки з єдиного внеску лише з підстав пропущення строку її подання є протиправною, оскільки пункт 9-15 розділу VIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» не встановлює строку подання такої заяви, а визначає лише строк для подання необхідних документів, якщо їх не було подано раніше

13 червня 2025 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу платника на рішення Полтавського окружного адміністративного суду від 21 червня 2024 року та постанову Другого апеляційного адміністративного суду від 18 вересня 2024 року у справі № 440/17277/23 за позовом платника до Головного управління ДПС у Полтавській області про визнання бездіяльності протиправною та зобов'язання вчинити дії.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Після припинення платником підприємницької діяльності (без отримання доходу у 2017–2018 роках), на підставі статті 25 Закону України від 08 липня 2010 року № 2464-VI «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (далі – Закон № 2464-VI) контрольний орган сформував вимогу про сплату недоїмки з єдиного внеску. Попри те, що вимогу не було вручено адресатові, у 2019 році на її підставі було відкрито виконавче провадження, а у 2023 році накладено арешт на кошти боржника. Платникові також було відмовлено в розгляді заяви, поданої в жовтні 2023 року, з огляду на порушення строку подання (до 28 лютого 2021 року включно) на підставі пункту 9-15 розділу VIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 2464-VI. на переконання платника, пункт 9-15 розділу VIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 2464-VI не визначає строк на подання заяви про списання заборгованості з єдиного внеску, а встановлює умову подання документів до 01 березня 2021 року, визначених в абзацах другому–третьому пункту 9-15 розділу VIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 2464-VI.

Полтавський окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою Другого апеляційного адміністративного суду, відмовив у задоволенні позову. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що заяву було подано поза межами встановленого строку до 01 березня 2021 року.

Верховний Суд скасував оскаржувані судові рішення та ухвалив нове, яким задовольнив позов, визнавши протиправними дії податкового органу щодо повідомлення про відмову в розгляді заяви, а також зобов'язав податковий орган розглянути заяву платника в установленому законом порядку.

ОЦІНКА СУДУ

Пункт 9-15 розділу VIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 2464-VI (в редакції, чинній з 10 грудня 2020 року) закріплює право на списання недоїмки з єдиного внеску за період з 01 липня 2017 року до 01 грудня 2020 року, а також відповідних штрафів і пені згідно із заявою платника, за умови дотримання визначених умов, зокрема припинення підприємницької діяльності (або подання заяви про зняття з обліку); подання звітності за відповідний період (якщо її не було подано раніше). Закон № 2464-VI не містить строку подання заяви про списання, а обмеження до 01 березня 2021 року діє лише для подання документів, якщо їх не було подано раніше.

Відмова контрольного органу розглядати подану заяву з підстав пропущення строку її подання є неправомірною і суперечить нормі пункту 9-15 розділу VIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 2464-VI. Такі дії контрольного органу були протиправними, оскільки податковий орган зобов'язаний провести камеральну перевірку протягом 15 робочих днів після надходження відповідних документів і ухвалити рішення про списання або обґрунтовану відмову. Тому обраний платником спосіб захисту (зобов'язання розглянути заяву) є належним і ефективним засобом судового захисту порушеного права.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 червня 2025 року у справі № 440/17277/23 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128116534>

1.3. Про порядок розгляду заперечень платника під час проведення позапланової документальної перевірки

У межах позапланової документальної перевірки на підставі підпункту 78.1.5 пункту 78.1 статті 78 Податкового кодексу України, заперечення платника на акт такої перевірки потрібно не розглядати окремо, а долучати до матеріалів перевірки та враховувати під час формування висновку за результатами перевірки або під час розгляду скарги на податкове повідомлення-рішення

03 червня 2025 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Товариства з обмеженою відповідальністю «Денчер`С Мед» на рішення Хмельницького окружного адміністративного суду від 31 липня 2024 року та постанову Сьомого апеляційного

адміністративного суду від 28 січня 2025 року у справі № 560/7715/24 за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «Денчер`С Мед» до Головного управління ДПС у Хмельницькій області про визнання протиправним і скасування податкового повідомлення-рішення.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

За результатами планової виїзної документальної перевірки, поновленої після скасування мораторію, було складено акт, яким встановлено заниження податку на прибуток. Платник документально підтверджені заперечення, у яких не погодився з висновками, що містилися в акті у частині визнаних витрат за договором доручення на заготівлю продукції бджільництва. Контрольний орган належно повідомив платника про час і місце розгляду заперечень, долучив заперечення до матеріалів перевірки та надав відповідь у встановленому порядку. у зв'язку з наданням нових документів, які не було подано під час первинної перевірки, було призначено документальну позапланову виїзну перевірку з питань, порушених у запереченнях. за результатами цієї перевірки було також складено акт. на підставі висновків обох перевірок контрольний орган ухвалив податкове повідомлення-рішення про збільшення податкового зобов'язання з податку на прибуток. Водночас платник указав на безпідставність висновків контрольного органу, надання повного комплексу документів, які підтверджують правомірність понесених витрат, та порушення податковим органом порядку та строків ухвалення рішення.

Суд першої інстанції рішенням, залишеним без змін постановою суду апеляційної інстанції, відмовив у задоволенні позову. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку про правомірність податкового повідомлення-рішення, оскільки платник не довів документально обґрунтованість понесених витрат; документи не містили підтвердження зміни ціни за договором; контрольний орган дотримався порядку розгляду заперечень відповідно до вимог Податкового кодексу України.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

У разі необхідності дослідження нових обставин, контрольний орган має право призначити позапланову документальну перевірку на підставі підпункту 78.1.5 пункту 78.1 статті 78 Податкового кодексу України. Заперечення на акт перевірки, проведеної на підставі підпункту 78.1.5 пункту 78.1 статті 78 цього Кодексу, окремо не розглядають. Такі заперечення відповідно до положень підпункту 86.7.4 пункту 86.7 статті 86 цього Кодексу долучають до матеріалів перевірки або матеріалів щодо розгляду скарги, а наведені в них факти та дані враховують під час формування у визначеному цим підпунктом порядку висновку за результатами розгляду матеріалів перевірки або під час розгляду скарги

на ухвалене податкове повідомлення-рішення в порядку, встановленому статтею 56 цього Кодексу. Тому колегія суддів Верховного Суду погодилася з висновком судів попередніх інстанцій про дотримання контрольним органом порядку розгляду заперечень платника.

Визначальною ознакою господарської операції є те, що вона повинна спричиняти реальні зміни майнового стану платника. Водночас посадові особи платника не надали жодних письмових пояснень чи документів, які б підтверджували умови та розрахунок збільшення ціни послуги, на запит під час проведення перевірки та складання акта перевірки. Отож колегія суддів погодилася з висновком судів попередніх інстанцій про правомірність оскаржуваного податкового повідомлення-рішення з огляду на завищення платником собівартості реалізованої продукції, в результаті віднесення до її складу витрат з операцій щодо придбання послуг з організації та здійснення заготівлі продукції бджільництва в контрагента та виплати винагороди за вартість послуг із заготівлі меду, які не було підтверджено первинними документами в частині збільшення ціни послуг, що є порушенням вимог пунктів 44.1, 44.2 статті 44, підпункту 134.1.1 пункту 134.1 статті 134 Податкового кодексу України, пункту 11 Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 року № 318.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 червня 2025 року у справі № 560/7715/24 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128436679>

1.2. Митна справа

1.2.1. Про класифікацію сумішей запашних речовин і харчових ароматизаторів для обробки тютюнових та інших продуктів згідно з УКТ ЗЕД

Продукція, яка не містить тютюну, нікотину або їхніх замінників, не є готовим продуктом для вдихання та не призначена для безпосереднього споживання, тому не підпадає під класифікацію згідно з кодом УКТ ЗЕД 2404199010

04 червня 2025 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Товариства з обмеженою відповідальністю «КЛАУД КАСТЛ КЛАБ» постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 02 квітня 2025 року у справі № 140/8906/24 за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «КЛАУД КАСТЛ КЛАБ» до Волинської митниці про визнання протиправним і скасування рішення.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Платник і контрагент-нерезидент уклали зовнішньоекономічний контракт, предметом якого стало постачання не готових до вживання сумішей запашних речовин і харчових ароматизаторів для обробки тютюнових та інших продуктів, які мають широке застосування в харчовій, тютюновій та парфумерній промисловості (у промисловій тарі 5–20 кг, без вмісту містять гліцерину в концентрації, типовій для вейп-рідин). Постачання товару здійснювали на умовах FCA (Гамбург, Німеччина) відповідно до правил Інкотермс. Після ввезення товару на митну територію України декларант подав митну декларацію, у якій було задекларовано ароматизатори під кодом УКТ ЗЕД 3302909000 як «суміші запашних речовин, харчові ароматизатори». до митного оформлення було додано повний пакет супровідних документів, включно з контрактом, накладними, платіжними документами, сертифікатами, митними деклараціями та паспортами безпеки. Водночас митний орган за результатами класифікаційного аналізу ухвалив рішення про зміну коду товару, перекласифікувавши його згідно з кодом 2404199010 як рідину для електронних сигарет (замінник тютюну / нікотину). у зв'язку з цим було оформлено картку відмови у прийнятті декларації та митному оформленні.

Волинський окружний адміністративний суд рішенням від 31 грудня 2024 року задовольнив позов. Суд першої інстанції дійшов висновку, що поданий пакет документів підтвердив класифікацію товару згідно з кодом 3302909000 з огляду на відсутність ознак, необхідних для класифікації за кодом 2404199010, ані за складом, ані за формою випуску, ані за призначенням.

Восьмий апеляційний адміністративний суд скасував рішення суду першої інстанції та відмовив у задоволенні позову. Суд апеляційної інстанції вказав, що товари хоча й було заявлено як харчові ароматизатори, але вони не відповідали характеристикам товарної позиції 3302, оскільки їх не використовували у виробництві харчових продуктів чи напоїв; платник не був виробником із відповідними потужностями, а основною сферою його діяльності був обіг рідин, які можна застосовувати в електронних сигаретах; склад товару (наявність пропіленгліколю, ароматичних сполук) доводив можливість його використання як інгредієнта для рідин електронних сигарет; спеціалізацією виробника було постачання ароматизаторів, гліцерину, барвників і контейнерів, зокрема для тютюнової промисловості.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасувавши оскаржуване судове рішення та залишивши чинним рішення суду першої інстанції.

ОЦІНКА СУДУ

Класифікацію товару потрібно здійснювати з урахуванням основних правил інтерпретації УКТ ЗЕД, а також пояснень до товарних позицій, що визначають критерії визначення належності до відповідних кодів. Оцінка доказів має бути

заснована на технічній документації, інвойсах, експортних деклараціях та характеристиках продукції, наданих виробником або декларантом.

Назва товарної позиції 2404 УКТ ЗЕД («продукти, що містять тютюн або нікотин») указує на обов'язкову наявність тютюну, нікотину або їхніх замінників у складі товару. у разі відсутності таких інгредієнтів товар не можна класифікувати за цією позицією. Якщо ввезені харчові ароматизатори не містили нікотину, тютюну чи їхніх замінників, не були готовими рідинами для електронних сигарет і їх не можна було вважати кінцевим продуктом для вдихання, то відсутні підстави для їх класифікації згідно з товарною позицією 2404 УКТ ЗЕД.

Митні органи зобов'язані здійснювати класифікацію лише згідно з властивостями товару, а не за видом діяльності імпортера чи передбачуваним напрямом використання. Критерієм митної класифікації є об'єктивні характеристики товару, а не припущення митного органу щодо подальшого використання товару. Можливість подальшого використання товару у виробництві рідин для електронних сигарет не є достатньою підставою для перекваліфікації товару, якщо на момент ввезення товар не є кінцевим продуктом, призначеним для вдихання, та не відповідає змісту товарної позиції 2404, тобто не містить тютюну / нікотину, не є готовою рідиною, не є продуктом кінцевого споживання.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 04 червня 2025 року у справі № 140/8906/24 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127920534>

II. СПРАВИ, РОЗГЛЯНУТІ СУДОВОЮ ПАЛАТОЮ З РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ЗАХИСТУ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ

2.1. Про недопустимість формального підходу при вирішенні питання щодо надання статусу учасника бойових дій

Визначальною підставою для надання статусу учасника бойових дій є не формальне подання повного пакета документів, а підтвердження факту безпосередньої участі особи в бойових діях або заходах із забезпечення оборони України. Документи виступають лише засобом доведення цієї участі, а не самостійною умовою для визнання такого статусу. Відтак, формальний підхід до розгляду поданих матеріалів, без врахування їх реального змісту та обставин, що свідчать про виконання особою завдань у зоні бойових дій, є неправомірним і суперечить меті правового регулювання законодавства у сфері захисту прав ветеранів війни

03 червня 2025 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Міністерства юстиції України на рішення Чернігівського окружного адміністративного суду від 18 жовтня 2024 року та постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 21 січня 2025 року у справі № 620/11392/24 за позовом особа_1 до Міністерства юстиції України про визнання протиправним та скасування рішення Комісії з питань розгляду матеріалів про визнання учасником бойових дій Міністерства юстиції України про відмову в наданні йому статусу учасника бойових дій.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивач звернувся до суду з позовом до Міністерства юстиції України у якому просив визнати протиправним та скасувати рішення Комісії з питань розгляду матеріалів про визнання учасником бойових дій Міністерства юстиції України про відмову в наданні йому статусу учасника бойових дій та зобов'язати повторно розглянути матеріали про визнання позивача учасником бойових дій. Підставою для відмови в наданні позивачу статусу учасника бойових дій стала відсутність документального підтвердження фактів особистої участі позивача у виконанні бойових завдань, оскільки з Журналу бойових дій не є належним доказом. Позивач вказував, що з перших днів повномасштабного вторгнення російської федерації проти України він разом з особовим складом Академії Державної пенітенціарної служби України Міністерства юстиції України брав участь у бойових діях з метою відсічі збройної агресії проти України, однак відповідач відмовив йому в наданні статусу учасника бойових дій, формально пославшись на відсутність документів, що підтверджують його безпосередню участь в бойових діях. При цьому відповідачем не здійснено жодних дій для з'ясування всіх обставин, що мають значення для прийняття відповідного рішення, зокрема, не витребувано

додаткові документи, не заслухано пояснення самого позивача або свідків, що могли підтвердити викладені ним обставини.

Рішенням окружного адміністративного суду позов задоволено. Суд першої інстанції виходив з того, що довідка оперативного угруповання військ є достатнім доказом того, що позивач брав участь у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку із військовою агресією російської федерації проти України. Постановою апеляційного адміністративного суду змінено мотивувальну частину рішення суду першої інстанції в частині. Суд апеляційної інстанції вказав, що сама по собі довідка не може слугувати підставою для надання позивачу статусу учасника бойових дій, оскільки така довідка відсутня в переліку документів, які підтверджують наявність підстав для надання статусу учасника бойових дій. При цьому, апеляційний суд вказав на те, що відповідач надав оцінку документам, які подані для розгляду, без належного витребування (надіслання запитів) та дослідження інших документів, що надають позивачу право на отримання статусу учасника бойових дій, у зв'язку з чим Комісія дійшла необґрунтованого висновку про відмову у наданні такого статусу, що є свідченням протиправності спірного в цій справі рішення.

Верховний Суд частково задовольнив касаційну скаргу, скасував рішення суду апеляційної інстанції та залишив в силі рішення суду першої інстанції.

ОЦІНКА СУДУ

Враховуючи положення статті Закону України від 22 жовтня 1993 року № 3551-XII «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (далі – Закон № 3551-XII) та пунктів 4, 5 Порядку надання статусу учасника бойових дій особам, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 року № 413 (далі – Порядок № 413), визначальною підставою для надання статусу учасника бойових дій є не формальне подання повного пакета документів, а підтвердження факту безпосередньої участі особи в бойових діях або заходах із забезпечення оборони України. Документи виступають лише засобом доведення цієї участі, а не самостійною умовою для визнання такого статусу. Відтак, формальний підхід до розгляду поданих матеріалів, без врахування їх реального змісту та обставин, що свідчать про виконання особою завдань у зоні бойових дій, є неправомірним і суперечить меті правового регулювання законодавства у сфері захисту прав ветеранів війни.

Отже, відповідач, вирішуючи питання про надання статусу учасника бойових дій позивачу зобов'язаний був врахувати відомості, наведені в довідці, навіть за відсутності інших документів, які вимагались положеннями Порядку № 413 в редакції чинній на момент подання матеріалів про надання статусу учасника бойових дій, зокрема, журналу бойових дій чи витягів з підсумкових бойових донесень, у зв'язку з чим суд

першої інстанції дійшов обґрунтованого висновку про те, що зазначена довідка є достатнім доказом на підтвердження факту участі позивача в заходах, пов'язаних з відсіччю та стримуванням збройної агресії російської федерації проти України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 03 червня 2025 року у справі №620/11392/24 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127846763>

2.2. Про особливості визначення строку дії дозволів на розміщення зовнішньої реклами в умовах карантину та воєнного стану

Розповсюджувачі зовнішньої реклами мають право на здійснення господарської діяльності з розміщення зовнішньої реклами на підставі дозволів, строк дії яких закінчився з 12 березня 2020 року - до 14 березня 2025 року. При цьому у разі коли суб'єкт господарювання, який набув право на здійснення господарської діяльності з розміщення зовнішньої реклами на підставі дозволів, строки дії яких продовжені автоматично у період дії карантину або обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19) чи період дії воєнного стану, звернувся до дозвільного органу із заявою про отримання дозвільного документа, такий дозвільний документ видається у порядку, строки та на умовах, передбачених законодавством

04 червня 2025 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Підприємства з іноземними інвестиціями «МакДональдз Юкрейн Лтд» на рішення Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 08 вересня 2023 року та постанову Третього апеляційного адміністративного суду від 30 січня 2024 року у справі № 160/15462/23 за позовом Підприємства з іноземними інвестиціями «МакДональдз Юкрейн Лтд» до Відділу з питань реклами виконкому Криворізької міської ради, виконавчого комітету Криворізької міської ради про визнання протиправним та скасування припису про усунення порушень порядку розміщення рекламних засобів.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Підприємство з іноземними інвестиціями «МакДональдз Юкрейн Лтд» звернулося до суду з позовом до Відділу з питань реклами виконкому Криворізької міської виконавчого комітету Криворізької міської ради, в якому просило визнати протиправним та скасувати припис про усунення порушень порядку розміщення рекламних засобів у м. Кривому Розі, виданий відділом з питань реклами виконкому Криворізької міської ради. в обґрунтування позовних вимог позивач зазначав, що оскаржений припис є протиправним, оскільки

відповідачами не взято до уваги той факт, що на дату прийняття Відділом з питань реклами виконкому Криворізької міської ради припису про усунення порушень порядку розміщення рекламних засобів у Кривому Розі № 26 від 01 травня 2023 року в Україні діяв воєнний стан, а тому строк дії строкових ліцензій та документів дозвільного характеру автоматично продовжуються на період воєнного стану.

Рішенням окружного адміністративного суду, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, відмовлено у задоволенні позову. Відмовляючи в задоволенні позову, суди попередніх інстанцій виходили з того, що дозволи на розміщення зовнішньої реклами (на земельній ділянці) мають продовжуватися відповідно до встановлених приписів законодавства, а твердження позивача, що строк дії дозволів на розміщення зовнішньої реклами автоматично повинен бути продовжений є безпідставними та такими, що не відповідають діючому законодавству, яке регулює відносини у сфері розміщення зовнішньої реклами. Відтак припис є законним та не підлягає скасуванню.

Верховний Суд частково задовольнив касаційну скаргу, скасував рішення судів першої та апеляційної інстанцій у частині відмови позивачу у задоволенні позовних вимог до відділу з питань реклами виконкому Криворізької міської ради про визнання протиправним та скасування припису та ухвалив в цій частині нове судове рішення, яким позовні вимоги задовольнив – визнав протиправним та скасувати припис. в іншій частині рішення судів попередніх інстанцій залишив без змін.

ОЦІНКА СУДУ

При вирішенні спорів щодо здійснення господарської діяльності з розміщення зовнішньої реклами на підставі дозволів, строк дії яких закінчився після 12 березня 2020 року, судам слід враховувати положення пункту 2-1 статті 11 Прикінцевих положень Закону України від 6 вересня 2005 року № 2806-IV «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», згідно з яким дозвільні документи, не обумовлені міжнародними зобов'язаннями чи іншими законодавчими обмеженнями, вважаються такими, дію яких продовжено на весь період дії карантину або обмежувальних заходів, запроваджених у зв'язку з поширенням COVID-19, та протягом трьох місяців з дня їх припинення. з урахуванням того, що карантин діяв з 12 березня 2020 року до 30 червня 2023 року, дозволи на розміщення зовнішньої реклами, строк дії яких закінчився з 12 березня 2020 року, вважалися такими, дію яких продовжено на період карантину та обмежувальних заходів і протягом трьох місяців з дня їх закінчення – до 01 жовтня 2023 року.

Додатково слід враховувати, що пунктом 5 постанови Кабінету Міністрів України від 18 березня 2022 року № 314 «Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану» встановлено, що строки дії

діючих строкових ліцензій та документів дозвільного характеру автоматично продовжуються на період воєнного стану та три місяці з дня його припинення чи скасування, а періодичні, чергові платежі за ними відстрочуються на строк, зазначений у цьому підпункті (крім строку дії ліцензій у сфері діяльності з організації та проведення азартних ігор та плати за такі ліцензії). Цей пункт було виключено постановою Кабінету Міністрів від 14 березня 2025 року № 288.

Воєнний стан в Україні введено з 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 і він діє безперервно, зокрема, і на час ухвалення цього судового рішення. Відтак вказані нормативно-правові акти необхідно розуміти так, що розповсюджувачі зовнішньої реклами мають право на здійснення господарської діяльності з розміщення зовнішньої реклами на підставі дозволів, строк дії яких закінчився з 12 березня 2020 року - до 14 березня 2025 року.

При цьому у разі коли суб'єкт господарювання, який набув право на здійснення господарської діяльності з розміщення зовнішньої реклами на підставі дозволів, строки дії яких продовжені автоматично у період дії карантину або обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19) чи період дії воєнного стану, звернувся до дозвільного органу із заявою про отримання дозвільного документа, такий дозвільний документ видається у порядку, строки та на умовах, передбачених законодавством.

Верховний Суд дійшов висновку про наявність у позивача права на здійснення діяльності з розміщення зовнішньої реклами на підставі дозволів, строк дії яких закінчився у 2022 році і підстав для визнання протиправним та скасування припису відповідача.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 04 червня 2025 року у справі №160/15462/23 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127882844>

2.3. Про поширення вимоги закону щодо виконання нормативу працевлаштування осіб з інвалідністю на адвокатські об'єднання

Будь-яка юридична особа, яка використовує найману працю, незалежно від її організаційно-правової форми чи виду діяльності (господарської чи негосподарської), є роботодавцем і зобов'язана виконувати норматив працевлаштування осіб з інвалідністю, встановлений Законом України від 21 березня 1991 року № 875-XII «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні». Таким чином, адвокатські об'єднання, хоча і не є суб'єктами господарювання в розумінні Господарського кодексу України,

підпадають під дію Закону № 875-XII як роботодавці, оскільки використовують найману працю

17 червня 2025 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Адвокатського об'єднання «Юридична фірма "Василь Кісіль і Партнери"» на рішення Київського окружного адміністративного суду у складі судді від 03 жовтня 2024 року та постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 29 січня 2025 року у справі № 320/21865/23 за позовом Київського міського відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю до Адвокатського об'єднання «Юридична фірма "Василь Кісіль і Партнери"» про стягнення адміністративно-господарських санкцій та пені.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позовні вимоги обґрунтовані тим, що Адвокатське об'єднання «Юридична фірма "Василь Кісіль і Партнери"» не виконало норматив працевлаштування осіб з інвалідністю за 2022 рік, а саме: не менше 4 відсотків середньооблікової чисельності штатних працівників, за загальної чисельності 76 працівників не було працевлаштовано жодну особу з інвалідністю. Оскільки відповідач не виконав вимоги статей 19 та 20 Закону України від 21 березня 1991 року № 875-XII «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» (далі - Закон № 875-XII) у частині самостійного розрахунку та оплати до 15 квітня 2023 року суми адміністративно-господарської санкції, позивач здійснив розрахунок суми санкції в автоматичному режимі у розмірі 3 273 883,76 грн та нарахував пеню з 18 квітня 2023 року у розмірі 157 146,60 грн. Відповідач не погожився з вимогами позивача та вказав, що Адвокатське об'єднання «Юридична фірма "Василь Кісіль і Партнери"» не є підприємством та учасником відносин у сфері господарювання, оскільки здійснює виключно адвокатську діяльність, тому адміністративно-господарські санкції, не можуть бути застосовані до адвокатських об'єднань, оскільки стосуються виключно суб'єктів господарювання за порушення правил здійснення господарської діяльності.

Рішенням окружного адміністративного суду, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, позов задоволено. Суди першої та апеляційної інстанцій виходили з того, що відповідач не виконав вимоги щодо створення робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю відповідно до нормативу, встановленого статтею 19 Законом № 875-XII, та не поінформував центр зайнятості про наявність робочих місць на підприємстві і потребу у направленні осіб з інвалідністю для працевлаштування.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а рішення судів попередніх інстанцій без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Держава через Закон № 875-XII реалізує свою соціальну функцію, покладаючи на всіх роботодавців, незалежно від їх організаційно-правової форми, статусу чи виду діяльності, обов'язок забезпечувати працевлаштування осіб з інвалідністю. Зазначена норма є публічно-правовою та має на меті соціальну інтеграцію вразливої категорії населення, а не регулювання суто господарських відносин. Формальний характер діяльності юридичної особи, як-от адвокатського об'єднання, не може слугувати підставою для ухилення від виконання вимог цього Закону. Головним критерієм застосування норм щодо нормативу працевлаштування є саме факт використання найманої праці та наявність статусу роботодавця.

Отже, якщо юридична особа виконує функцію роботодавця - укладає трудові договори, подає звітність та нараховує заробітну плату - на неї поширюються зобов'язання за статтями 19 і 20 Закону № 875-XII. Таким чином, адвокатське об'єднання підпадає під дію Закону № 875-XII як роботодавець, який використовує найману працю.

Відповідач, як роботодавець зобов'язаний виконувати норматив працевлаштування осіб з інвалідністю, передбачений статтею 19 Закону № 875-XII, незалежно від негосподарського характеру адвокатської діяльності. Невиконання нормативу у 2022 році та неподання звітів форми № 3-ПН як невиконання обов'язку інформувати про наявність робочих місць для осіб з інвалідністю, є підставою для правомірного застосування до АО «Юридична фірма "Василь Кісіль і Партнери"» адміністративно-господарської санкції.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 червня 2025 року у справі №320/21865/23 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128262843>

2.4. Про обчислення щомісячної страхової виплати у зв'язку з професійним захворюванням у разі призупинення дії трудового договору через військову агресію російської федерації проти України

У випадку, коли всі дванадцять календарних місяців розрахункового періоду, що передують місяцю настання права на страхову виплату у зв'язку з професійним захворюванням, підлягають виключенню через наявність поважної причини, такої як призупинення дії трудового договору у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України (що підтверджується пунктом 3 Порядку обчислення середньої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2001 року № 1266), то для обчислення щомісячної страхової виплати

застосовується пункт 12 цього Порядку. Це означає, що середня заробітна плата для обчислення щомісячної страхової виплати повинна визначатися виходячи з тарифної ставки (посадового окладу) або її частини, встановленої на день настання права на страхову виплату. Якщо такі дані відсутні, розрахунок здійснюється на основі мінімальної заробітної плати (або її частини), встановленої законом на день звернення за виплатою. При цьому розрахунок здійснюється відповідно до тієї професії/посади, за якою застрахована особа працювала до моменту ушкодження здоров'я і за якою медико-соціальною експертною комісією їй встановлено стійку втрату професійної працездатності

24 червня 2025 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу особи_1 на рішення Донецького окружного адміністративного суду від 06 травня 2024 року та постанову Першого апеляційного адміністративного суду від 18 липня 2024 року у справі № 200/1080/24 за позовом особи_1 до Головного управління Пенсійного фонду України в Донецькій області про визнання протиправними дії щодо відмови в призначенні щомісячної страхової виплати позивачу та зобов'язання здійснити обрахунок середньої заробітної плати за розрахунковий період з липня 2021 по червень 2022 року для призначення щомісячної страхової виплати позивачу.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивач звернувся до Головного управління Пенсійного фонду України в Донецькій області із заявою про призначення страхових виплат у зв'язку з професійним захворюванням. Відповідач відмовив у задоволенні вказаної заяви, мотивуючи відмову тим, що відомості про застраховану особу Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування не містять даних по заробітній платі за потрібний розрахунковий період, а саме з жовтня 2022 року по вересень 2023 року. Позивач, вважаючи відмову у призначенні страхової виплати неправомірною, звернувся до суду за захистом свого права.

Рішенням окружного адміністративного суду, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, позов задоволено частково. Суд першої інстанції, з позицією якого погодився суд апеляційної інстанції, виходив з того, що оскільки в період з жовтня 2022 року по вересень 2023 року (включно) позивачу з поважних причин (призупинено дію трудового договору у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України на підставі витягу з наказу від 01 липня 2022 року) не нараховувалась та не виплачувалась заробітна плата, то розрахунок середньої заробітної плати повинен був здійснюватися виходячи з тарифної ставки (посадового окладу) або її частини, встановленої на день настання права на страхову виплату. у разі коли тарифна ставка (посадовий оклад) не встановлена та відповідні дані відсутні, розрахунок повинен

проводитися виходячи з розміру мінімальної заробітної плати (або її частини), встановленого законом на день настання права на страхову виплату. Крім того, вимога позивача про зобов'язання відповідача, здійснити обрахунок середньої заробітної плати за розрахунковий період з липня 2021 по червень 2022 року для призначення щомісячної страхової виплати, виходить за межі 12 місяців з місяця, що передує місяцю настання страхового випадку. Здійснення обрахунку середньої заробітної плати, для призначення щомісячної страхової виплати, за розрахунковий період з липня 2021 року по червень 2022 року, про який просить позивач, не передбачено постановою Кабінету Міністрів України № 1266 «Про обчислення середньої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а рішення судів попередніх інстанцій без змін.

ОЦІНКА СУДУ

У випадку, коли всі дванадцять календарних місяців розрахункового періоду, що передують місяцю настання права на страхову виплату у зв'язку з професійним захворюванням, підлягають виключенню через наявність поважної причини, такої як призупинення дії трудового договору у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України (що підтверджується пунктом 3 Порядку № 1266), то для обчислення щомісячної страхової виплати застосовується пункт 12 Порядку № 1266. Це означає, що середня заробітна плата для обчислення щомісячної страхової виплати повинна визначатися виходячи з тарифної ставки (посадового окладу) або її частини, встановленої на день настання права на страхову виплату. Якщо такі дані відсутні, розрахунок здійснюється на основі мінімальної заробітної плати (або її частини), встановленої законом на день звернення за виплатою. При цьому розрахунок здійснюється відповідно до тієї професії/посади, за якою застрахована особа працювала до моменту ушкодження здоров'я і за якою медико-соціальною експертною комісією їй встановлено стійку втрату професійної працездатності.

Верховний Суд погодився з висновком судів попередніх інстанцій про те, що відповідачем не було здійснено розрахунок середньої заробітної плати відповідно до вимог Порядку № 1266, чим порушено передбачений ним порядок обчислення страхових виплат. Також Суд звернув увагу на відсутність правових підстав для покладення на позивача обов'язку надати довідку про заробітну плату на підставі пункту 33 Порядку № 1266, оскільки у позивача відсутня об'єктивна можливість отримати таку довідку, що зумовлено тим, що в період, який підлягав врахуванню як розрахунковий, дія його трудового договору була призупинена у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України, а заробітна плата в цей період не нараховувалась і не виплачувалась.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 24 червня 2025 року у справі № 200/1080/24 можна ознайомитися за посиланням:
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/128369154>

III. СПРАВИ, РОЗГЛЯНУТІ СУДОВОЮ ПАЛАТОЮ З РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ ТА РЕФЕРЕНДУМУ, А ТАКОЖ ЗАХИСТУ ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН

3.1. Про притягнення службової особи до матеріальної відповідальності у зв'язку із затримкою розрахунку з працівником при його звільненні

Правова природа середнього заробітку, виплаченого у зв'язку із затримкою розрахунку при звільненні, у випадку його виникнення з вини конкретної службової особи, дає підстави кваліфікувати таку виплату як пряму дійсну шкоду, що, за наявності всіх інших необхідних юридичних елементів (протиправної поведінки, причинного зв'язку, вини), може бути підставою для притягнення особи до матеріальної відповідальності відповідно до Закону №160-IX «Про матеріальну відповідальність військовослужбовців та прирівняних до них осіб за шкоду, завдану державні»

26 червня 2025 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу військової частини на постанову П'ятого апеляційного адміністративного суду від 14 грудня 2023 року у справі № 420/18550/23 за позовом Особи_1 до військової частини та Регіонального управління Морської охорони про визнання протиправними та скасування наказів про притягнення до обмеженої матеріальної відповідальності.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивач звернувся до суду з позовом про визнання протиправними наказів, якими його притягнуто до обмеженої матеріальної відповідальності у розмірі 40 260,00 грн за шкоду, заподіяну державі через затримку розрахунку при звільненні працівниці. Відповідач вказав, що позивач будучи уповноваженою посадовою особою, допустив порушення строків проведення остаточного розрахунку з працівником при його звільненні. Працівник звернувся до суду з позовом, за результатами розгляду якого суд присудив йому середній заробіток за весь час затримки розрахунку при звільненні. Виплату здійснено за рахунок коштів державного бюджету. Позивач стверджував, що службове розслідування проведено з порушеннями, зокрема, не встановлено його вини та причинного зв'язку між його діями і шкодою, яка полягала у виплаті середнього заробітку.

Рішенням Одеського окружного адміністративного суду у задоволенні позову відмовлено. Суд першої інстанції встановив, що в ході службового розслідування виявлено допущення позивачем неналежного виконання службових обов'язків під час перебування на посаді головного бухгалтера - начальника фінансово-економічного відділу (бухгалтерської служби), внаслідок його дій виникла затримка

з розрахунком при звільненні працівниці, що спричинило її звернення до суду та подальшу сплату за рахунок державного бюджету грошових сум.

Суд апеляційної інстанції скасував рішення суду першої інстанції, а позов задовольнив частково. Суд апеляційної інстанції вважав, що притягнення військовослужбовців до матеріальної відповідальності можливе лише за умови заподіяння ним прямої дійсної шкоди, а притягнення військовослужбовця до матеріальної відповідальності можливе лише за наявності протиправної поведінки, яка перебуває у причинному зв'язку з настанням шкоди.

Верховний Суд касаційну скаргу задовольнив, скасував рішення суду апеляційної інстанції та залишив в силі рішення суду першої інстанції.

ОЦІНКА СУДУ

Правова природа середнього заробітку, виплаченого у зв'язку із затримкою розрахунку при звільненні, у випадку його виникнення з вини конкретної службової особи, дає підстави кваліфікувати таку виплату як пряму дійсну шкоду, що, за наявності всіх інших необхідних юридичних елементів (протиправної поведінки, причинного зв'язку, вини), може бути підставою для притягнення особи до матеріальної відповідальності.

Виплата середнього заробітку за затримку остаточного розрахунку при звільненні, здійснена військовою частиною на підставі судового рішення згідно з положеннями статті 117 КЗпП України, є формою юридичної відповідальності роботодавця за порушення норм трудового законодавства. Однак, якщо підставою для цієї виплати стали дії або бездіяльність конкретної службової особи, відповідальної за організацію своєчасного розрахунку при звільненні, що призвели до виникнення фінансових зобов'язань, які не виникли б за умови належного виконання службових обов'язків, така виплата має ознаки прямої дійсної шкоди, заподіяної державному органу в межах службової діяльності відповідної особи.

Фактично, йдеться про непередбачену, вимушену витрату бюджетних коштів, яка не була включена до кошторису установи і не настала б за умови належного виконання обов'язків службовою особою, що свідчить про її позаплановий характер. у цьому аспекті такі витрати створюють додаткове фінансове навантаження на бюджет, унеможливаючи ефективне та цільове використання державних коштів і, відповідно, становлять реальні майнові втрати для держави.

Виплата середнього заробітку в такому випадку утворює склад надлишкової (позапланової) виплати, що стала наслідком службової недбалості або бездіяльності службової особи. Такі витрати не є випадковими, об'єктивно неминучими або пов'язаними з організаційно-фінансовими труднощами установи, вони становлять наслідок конкретного порушення, що має юридичну кваліфікацію і може слугувати підставою для застосування матеріальної відповідальності винної особи.

Незважаючи на те, що формальною підставою для виникнення зобов'язання з відшкодування середнього заробітку є судове рішення, фактичною його причиною є дії (бездіяльність) службової особи, що суперечили вимогам трудового законодавства і зумовили застосування до державного органу фінансової санкції. Отже, виплата середнього заробітку в такому разі є безпосереднім наслідком службової недбалості, яка має юридичне значення і призводить до реальних фінансових втрат бюджету, що відповідає ознакам прямої дійсної шкоди.

Бухгалтерська служба зобов'язана забезпечувати пріоритетність платежів, а також планування і контроль за видатками, особливо у питаннях, що стосуються припинення трудових відносин і виплат при звільненні. Недотримання цих вимог свідчить про відсутність належного контролю з боку начальника фінансово-економічного відділу (бухгалтерської служби).

Крім того, форма вини є визначальною обставиною для визначення меж матеріальної відповідальності військовослужбовця чи відповідної особи згідно з Законом України №160-ІХ. у разі, якщо шкода завдана з необережності, відповідальність особи обмежується межами, передбаченими частиною першою статті 5 Закону України від 03 жовтня 2019 року № 160-ІХ «Про матеріальну відповідальність військовослужбовців та прирівняних до них осіб за шкоду, завдану державі», а саме не більше п'ятнадцяти прожиткових мінімумів, установлених для працездатних осіб, якщо інше не передбачено законом.

Обставини цієї справи свідчать про те, що позивач, як головний бухгалтер, не забезпечив належного контролю за видатками фонду заробітної плати та перерозподілу обов'язків у період вакантності посади, що призвело до затримки розрахунку з працівником при його звільненні.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 червня 2025 року у справі №420/18550/23 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128436715>

3.2. Про розрахункову величину для посадового окладу та окладу за військове звання з 20 травня 2023 року

З 20 травня 2023 року розміри посадових окладів, окладів за військовими (спеціальними) званнями військовослужбовців, осіб рядового та начальницького складу та деяких інших осіб розраховуються виходячи з розміру 1762 гривень та визначаються шляхом множення на відповідний тарифний коефіцієнт. Отже з 20 травня 2023 року пункт 4 постанови Кабінету Міністрів України «Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб» від 30 серпня 2017 р. № 704 передбачає сталу розрахункову величину для посадового окладу та окладу за військове звання 1762 грн, а не

прожитковий мінімум для працездатних осіб, встановлений на 01 січня календарного року

26 червня 2025 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Особа_1 на рішення Сумського окружного адміністративного суду від 19 грудня 2024 року та постанову Другого апеляційного адміністративного суду від 14 березня 2025 року у справі № 480/7154/24 за позовом Особи_1 до Військової частини про визнання дій протиправними та зобов'язання вчинити дії.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивач звернувся до суду з позовом до Військової частини про визнання протиправними дій щодо заниження розміру грошового забезпечення з 30 травня 2023 року по 01 березня 2024 року та зобов'язання провести перерахунок і виплату грошового забезпечення, виходячи з прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 01 січня відповідного року, а також виплатити компенсацію втрати частини доходів через затримку виплат. Позовні вимоги обґрунтовано тим, що після скасування пункту 6 постанови Кабінету Міністрів України № 103 «Про перерахунок пенсій особам, які звільнені з військової служби, та деяким іншим категоріям осіб» у 2020 році, грошове забезпечення мало розраховуватись виходячи з чинного прожиткового мінімуму, а не фіксованої суми 1762 грн, яка була повторно встановлена постановою Кабінету Міністрів України № 481 «Про скасування підпункту 1 пункту 3 змін, що вносяться до постанов Кабінету Міністрів України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 103, та внесення зміни до пункту 4 постанови Кабінету Міністрів України від 30.08.2017 № 704» (далі – Постанова № 481). Військова частина зазначила, що діяла на підставі чинних нормативно-правових актів і всі виплати позивачу були здійснені у повному обсязі.

Рішенням суду першої інстанції у задоволенні позову відмовлено. Суд апеляційної інстанції залишив рішення без змін. Відмовляючи у задоволенні позову суди попередніх інстанцій, виходили з відсутності правових підстав для застосування у спірний період прожиткового мінімуму, встановленого на 1 січня відповідного календарного року при розрахунку розмірів посадових окладів, окладів за військовими (спеціальними) званнями військовослужбовців, осіб рядового та начальницького складу та деяких інших осіб, оскільки після набрання чинності Постановою № 481, пункт 4 Постанови Кабінету Міністрів України «Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб» від 30 серпня 2017 р. № 704 (далі – Постанова № 704) передбачає обчислення посадового окладу та окладу за військовим званням, виходячи з розрахункової величини 1762,00 грн.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а рішення судів попередніх інстанцій – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Суди попередніх інстанцій установили, що позивач проходив військову службу у військовій частині з 30 травня 2023 року до 01 березня 2024 року, коли він був звільнений у запас за станом здоров'я. з 20 травня 2023 року, після набрання чинності Постановою № 481, грошове забезпечення військовослужбовців обчислювалося на основі сталої величини 1762 грн, а не прожиткового мінімуму, як це було раніше передбачено пунктом 4 Постанови № 704. Таким чином, Постанова № 481 є чинним нормативно-правовим актом, і відповідач діяв у межах закону, застосовуючи її.

Доводи позивача про невідповідність Постанови № 481 актам вищої юридичної сили є безпідставними, оскільки позивач не оскаржував саму Постанову № 481 у межах цього провадження. Відповідно до принципу диспозитивності суд не може виходити за межі позовних вимог, якщо це не необхідно для ефективного захисту прав. Оскільки позивач оскаржував дії військової частини, а не саму Постанову № 481, суд не мав підстав для оцінки її законності.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 червня 2025 року у справі № 480/7154/24 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128436102>

IV. ПРОЦЕС

4.1. Про обчислення строку на апеляційне оскарження судового рішення у разі правонаступництва суб'єкта владних повноважень

Річний преклюзивний строк на апеляційне оскарження судового рішення, встановлений частиною другою статті 299 Кодексом адміністративного судочинства України, не починає свій перебіг заново та не поновлюється для правонаступника суб'єкта владних повноважень, який був стороною у справі, у зв'язку із фактом (датою) виникнення правонаступництва. Тобто, правонаступник набуває право на апеляційне оскарження судового рішення лише в межах того річного строку, який розпочався з дня складення повного тексту відповідного судового рішення для суб'єкта владних повноважень, що вибув зі складу учасників справи, і не вплив на момент звернення правонаступника з апеляційною скаргою. Обставина, коли саме правонаступник фактично дізнався про існування оскаржуваного судового рішення (якщо це сталося після спливу річного преклюзивного строку, обчисленого від дати складення повного судового рішення для суб'єкта владних повноважень, що вибув зі складу учасників справи), не є підставою для зміни порядку обчислення цього строку. Зазначене обумовлено преклюзивним характером зазначеного строку, спрямованим на забезпечення правової визначеності та остаточності судових рішень у публічно-правових спорах за участю суб'єктів владних повноважень.

03 червня 2025 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Полтавської міської ради на ухвалу Другого апеляційного адміністративного суду від 27 листопада 2024 року у справі № 2-а-538/09 за позовом Державного дослідного господарства «Тахтаулово» інституту свинарства ім. О. В. Квасницького Української академії аграрних наук до Тахтаулівської сільської ради Полтавського району Полтавської області, треті особи: Українська академія аграрних наук, Комунальне підприємство «Бюро технічної інвентаризації та містобудування Полтавського району» про скасування рішення сільської ради про прийняття у комунальну власність нежитлового будинку та оформлення прав власності та скасування свідоцтва про право власності на нерухоме майно.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Постановою Полтавського районного суду від 22 жовтня 2009 року та додатковою постановою цього ж суду від 14 березня 2016 року визнано неправомірним і скасовано рішення Тахтаулівської сільської ради від 11 липня 2008 року в частині прийняття в комунальну власність адміністративного

корпусу та столової, а також визнано недійсним свідоцтво про право власності в частині реєстрації за Тахтаулівською сільською радою вказаних нежитлових приміщень. у листопаді 2024 року Полтавська міська рада подала апеляційні скарги на зазначені вище постанови Полтавського районного суду Полтавської області. Суд апеляційної інстанції у відкрив апеляційне провадження у справі, а згодом закрити його на тій підставі, що судові рішення Полтавського районного суду не стосуються прав чи обов'язків Полтавської міської ради, яка стала правонаступником Тахтаулівської сільської ради лише у 2021 році та не зверталася до суду у цій справі із заявою про заміну сторони у справі правонаступником. Міська рада могла дізнатися про спірні обставини під час затвердження передавального акта майна сільської ради у 2021 році.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а ухвалу суду апеляційної інстанції без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Верховний Суд вказав, що у справі, що розглядається, Тахтаулівська сільська рада припинила існування шляхом реорганізації (приєднання) до Полтавської міської ради. в такому разі міська рада не має доводити, що оскаржуваними рішеннями суду першої інстанції зачіпаються її права чи інтереси, оскільки набула всіх прав і обов'язків сільської ради, включаючи процесуальні права у цій справі.

Апеляційний адміністративний суд, закриваючи апеляційне провадження помилково вважав, що міська рада не має права на апеляційне оскарження, оскільки не була стороною у справі на етапі розгляду в суді першої інстанції. Суд апеляційної інстанції не взяв до уваги спеціальні норми статті 8 Закону України від 05 лютого 2015 року № 157-VIII «Про добровільне об'єднання територіальних громад» та підпункту 9 пункту 6-1 розділу V Закону України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні», які підтверджують правонаступництво міської ради щодо всіх прав і обов'язків сільської ради, та не врахував норм статей 52, 293 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України), які надають правонаступнику право оскаржувати в апеляційному порядку рішення, ухвалені щодо сільської ради, за дотримання вимог КАС України щодо форми апеляційної скарги та наявності підстав для поновлення строку подання апеляційної скарги.

Водночас, правонаступництво сторони у справі не звільняє від обов'язку дотримання процесуальних строків. правонаступник (суб'єкт владних повноважень) набуває усіх процесуальних прав і обов'язків сторони, яку він замінює, у тому числі права на апеляційне оскарження.

Суд зазначив, що річний преклюзивний строк на апеляційне оскарження судового рішення, встановлений частиною другою статті 299 КАС України, не починає свій перебіг заново та не поновлюється для правонаступника суб'єкта

владних повноважень, який був стороною у справі, у зв'язку із фактом (датою) виникнення правонаступництва.

Тобто, правонаступник набуває право на апеляційне оскарження судового рішення лише в межах того річного строку, який розпочався з дня складення повного тексту відповідного судового рішення для суб'єкта владних повноважень, що вибув зі складу учасників справи, і не вплив на момент звернення правонаступника з апеляційною скаргою. Обставина, коли саме правонаступник фактично дізнався про існування оскаржуваного судового рішення (якщо це сталося після спливу річного преюдиційного строку, обчисленого від дати складення повного судового рішення для суб'єкта владних повноважень, що вибув зі складу учасників справи), не є підставою для зміни порядку обчислення цього строку. Зазначене обумовлено преюдиційним характером зазначеного строку, спрямованим на забезпечення правової визначеності та остаточності судових рішень у публічно-правових спорах за участю суб'єктів владних повноважень.

Верховний Суд дійшов висновку, що апеляційне провадження було відкрито помилково, а тому ухвала суду апеляційної інстанції про його закриття є по суті правильною та не підлягає скасуванню.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 03 червня 2025 року у справі № 2-а-538/09 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127846625>

4.2. Про недостатність факту відкриття виконавчого провадження як підстави для вжиття заходів забезпечення позову

Саме по собі відкриття виконавчого провадження за виконавчим документом без наведення позивачем обставин, які обґрунтовано свідчать про неможливість відновлення прав та інтересів у разі задоволення позову, не є беззаперечним свідченням настання тяжких негативних наслідків для позивача, та, відповідно, не свідчить про наявність обставин, за яких допускається вжиття заходів забезпечення позову

19 червня 2025 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Західного міжрегіонального управління Державної служби з питань праці на ухвалу Закарпатського окружного адміністративного суду від 04 березня 2025 року та постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 24 квітня 2025 року у справі № 260/976/25 за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «ІМЕКСПО» до Західного міжрегіонального управління Державної служби з питань праці про визнання протиправними та скасування постанов про накладення штрафу.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивач звернувся до суду із заявою про забезпечення позову шляхом зупинення стягнення у виконавчих провадженнях, відкритих головним державним виконавцем відділу державної виконавчої служби міста Ужгород Західного міжрегіонального управління Міністерства юстиції України на підставі оскаржуваних постанов, до набрання законної сили рішенням суду у справі. в обґрунтування вказаної заяви про забезпечення позову, позивач вказав, що державним виконавцем на підставі спірних постанов про накладення штрафу було відкрито зазначені вище виконавчі провадження. Здійснення примусового виконання, на думку заявника, може завдати очевидної шкоди правам та інтересам позивача, а тому, у випадку невжиття судом заходів забезпечення позову, примусове виконання оскаржуваних постанов про накладення штрафу може призвести до значної шкоди інтересам позивача та негативних наслідків.

Ухвалою окружного адміністративного суду, залишеною без змін постановою апеляційного адміністративного суду, заяву позивача про забезпечення позову задоволено та зупинено стягнення на підставі виконавчих документів - постанов Західного міжрегіонального управління Державної служби з питань праці про накладення штрафу. Приймаючи таке рішення, суд першої інстанції, з висновками якого погодився суд апеляційної інстанції, виходив з того, що за наявності відкритих виконавчих проваджень належним способом забезпечення адміністративного позову є зупинення стягнення за виконавчими документами. При цьому, вжиття заходів забезпечення позову є співмірним із заявленими позовними вимогами. Вказаний захід забезпечення адміністративного позову відповідає предмету адміністративного позову та, водночас, вжиття такого заходу не зумовлює фактичного вирішення спору по суті, а спрямований лише на збереження існуючого становища до розгляду справи по суті.

Верховний Суд скасував рішення судів попередніх інстанцій та відмовив в задоволенні заяви про забезпечення позову.

ОЦІНКА СУДУ

Саме по собі відкриття виконавчого провадження за виконавчим документом без наведення позивачем обставин, які обґрунтовано свідчать про неможливість відновлення прав та інтересів у разі задоволення позову, не є беззаперечним свідченням настання тяжких негативних наслідків для позивача, та, відповідно, не свідчить про наявність обставин, за яких допускається вжиття заходів забезпечення позову.

Водночас судами не наведені обставини, які впливають на співмірність та необхідність забезпечення позову з метою уникнення негативних наслідків які, в свою чергу, можуть істотно ускладнити чи унеможливити виконання рішення суду або ефективний захист прав позивача. Зокрема при прийнятті оскаржуваних рішень судами попередніх інстанцій не досліджений фінансовий стан позивача, та його

співвідношення із можливими санкціями та наслідками для здійснення господарської діяльності.

Позивачем до заяви про забезпечення позову не додано документи, які б містили відомості щодо його поточних фінансових показників, обсягу оборотних коштів (активів), розміру грошових коштів, розміщених, в тому числі на банківських рахунках, інформацію про наявність або відсутність інших активів тощо. Матеріали справи також не містять доказів неможливості позивачем, з урахуванням розміру накладеного штрафу, продовжувати та здійснювати господарську діяльність.

Підприємницька діяльність передбачає ведення господарської діяльності на власний ризик, який включає в себе можливі втрати інвестицій, виникнення додаткових витрат та інше. Безумовно, рішення чи дії суб'єктів владних повноважень справляють певний вплив на суб'єктів господарювання. Такі рішення можуть завдавати шкоди і мати наслідки, які позивач оцінює негативно. Проте, відповідно до статті 150 Кодексу адміністративного судочинства України зазначені обставини, навіть у разі їх доведення, не є беззаперечними підставами для застосування заходів забезпечення позову в адміністративній справі.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 червня 2025 року у справі № 260/976/25 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128262822>

Огляд судової практики Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду (актуальна практика). Рішення, внесені до ЄДРСР, за червень 2025 року / Упоряд.: управління аналітичної та правової роботи Касаційного адміністративного суду департаменту аналітичної та правової роботи Апарату Верховного Суду; управління забезпечення роботи судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів секретаріату Касаційного адміністративного суду. Київ, 2025. – 30 с.

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 [@supremecourt_ua](https://www.instagram.com/supremecourt_ua)

 t.me/supremecourtua

 x.com/supremecourt_ua

 so.supreme.court.gov.ua